

РЕЦЕНЗИЯ

от **професор, д.н.,инж., полк.(о.з) Стойко Димитров Стойков**
Институт „Научноизследователска и иновационна дейност” при
НВУ „В.Левски” гр. В. Търново

№ 33078 в Регистър за научната дейност в Република България
Област на висшето образование: - 3. „Социални, стопански и правни науки”;
Професионално направление:- 3.7. „Администрация и управление”
Научна специалност - 05.02.24.- “Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана).

Област на висшето образование: - 9. „Сигурност и отбрана”;
Професионално направление: - 9.1. „Национална сигурност”;
Професионално направление: - 9.2. „Военно дело”

Научна специалност:

- 05.02.24. „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)”; -
05.12.01. „Организация и управление на Въоръжените сили”; - 05.12.02.
"Военнополитически проблеми на сигурността"; - 05.12.03. "Военно-приложни аспекти на гражданската защита"

гр. Велико Търново-п.к.5000, ж.к. „Зона -Б“, ул. „Йордан Кулелиев“
№ 4, вх. А, GSM - 0889 31 73 95, [E-mail: stojkods@abv.bg](mailto:stojkods@abv.bg)

за дисертационния труд на

ДАНИЕЛА ВЕЛИЧКОВА ДУГАНОВА

на тема: **„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО
МЕЖДУ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА, ДЪРЖАВНАТА И
МЕСТНАТА ВЛАСТ ПРИ БЕДСТВИЯ, АВАРИИ И КАТАСТРОФИ”**

представен за придобиване на образователната и научна степен
„Доктор” в област на висше образование: - 9. „Сигурност и отбрана”,
професионално направление - 9.1. „Национална сигурност”
по докторска програма „Защита на населението и инфраструктурата
на държавата при кризисни ситуации”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Динамично променящото се антропогенно въздействие върху околната среда характеризиращо се с нарастващите рискове и заплахи прераства в пряка заплаха за съществуването на хората по цял свят. Бурното социално-икономическо развитие на света, навлиза в остро противоречие с възможностите на природата, което със силата на императив изисква изготвянето на различни политики, търсене на правни механизми, въвеждане на технически стандарти, увеличаване финансовите средства за превантивна дейност и институционални мерки, целящи намаляването на разрушителните последици върху живота и поминъка на физически лица и общности.

Формирането на държавна политика за защита на населението и националното стопанство и уреждането на обществените отношения, свързани с осигуряването на защитата на живота, здравето и имуществото на населението, околната среда, културните и материалните ценности при бедствия и аварии е приоритет произтичащ от задължението на държавата да гарантира сигурността на гражданите представлява благодатна почва за добросъвестно научно изследване..

Актуалността на разработвания от г-жа Даниела Величкова Дуганова в дисертационния труд проблем в научно и научноприложно отношение произтича от необходимостта да бъде обогатено и разширено след обективен изследователски анализ научното знание за способностите на страната за овладяване на кризи и ликвидиране на последствията от бедствия, които не могат да се създадат и развиват само в рамките на една институция, а винаги са функция на съвместни, координирани действия между всички централни и териториални органи на изпълнителната власт, които носят отговорност за това.

Наличната теория и за съжаление не винаги добрата практика на управлението при бедствия в страната ни винаги са предизвиквали непредубеден, сериозен и доста критичен научен и практически интерес.

Множеството научни изследвания и публикации по темата за националната система за управление при кризи, включително и за междуинституционалното взаимодействие при бедствия, аварии и катастрофи (БАК) се обединяват в изводите, че това не е проблем само за нашата страна, а като цяло е предизвикателство пред всяка държава. Моделите, прилагани в отделните държави са разработени с отчитане на тяхната специфика, което не само прави заимстването им в чист вид невъзможно, но ги превръща от решение в проблем.

Промяната на стратегията и преразглеждането на политиките на всички институции и организации, работещи на различните нива в тази сфера след обстоен научен анализ на международни, европейски и национални норми и изисквания при бедствия, аварии и катастрофи и тенденциите в развитието на концепциите за осигуряване на безопасност на обществения живот за съжаление се свеждат основно до структурни промени на централно ниво и не засягат регионалното и местното ниво.

Резултатите от подобно научно изследване са безусловно необходими и определено биха способствали за повишаване на ефективността и ефикасността на Единната спасителна система (ЕСС) чрез въвеждане на нови подходи за проактивни мерки в системата на всички етапи от процеса на защита на населението.

Значително нарасналата необходимост от провеждането на научни изследвания и създаването на нови модерни организационно-управленски стратегии и политики за тяхното изпълнение обосновават необходимостта от провеждането на дисертационното изследване в посоченото професионално направление в контекста на допълване на силно фрагментираните и тематично специализирани по характер изследвания в научната област по проблема.

Съгласен съм с представената от г-жа Дуганова теза, че „Досега прилаганата схема за взаимодействие и координация при бедствия в Република България показва недостатъчна ефективност, което от своя страна предполага търсенето на нови форми на хармонизиране на усилията. По тази причина се налагат да бъдат изследвани способностите за взаимодействие, като дейност, изискваща по-дълбоко ангажиране с общите цели и преследване на общи резултати при превенцията, защитата и ликвидирането на последствията от бедствия, аварии и катастрофи.”

Подходящи научно обосновани отговори на предизвикателствата, рисковете и заплахите от БАК могат да се търсят в голяма степен чрез промяна на съществуващите подходи за усъвършенстване на Единната спасителна система на Република България, чрез идентифициране на опасните за страната фактори за целите на проактивното управление и усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при БАК.

Основното съдържание на научната разработка на г-жа Даниела Величкова Дуганова отговаря на изискванията на чл.6.(3) от ЗРАСРБ и напълно съответства на темата на дисертационния труд „Усъвършенстване

на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи".

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Познавайки състоянието на проблема, г-жа Даниела Дуганова, нейния научен ръководител – доц. д-р Христо Филипов и обучаващото звено -каедра „Мениджмънт на извънредните ситуации” при факултет „Командно-щабен“ на Военна академия „Г. С. Раковски“ са се постарали да намерят научно обоснован отговор на голяма част от актуалните и с висока стойност на научна и практическа значимост въпроси по начин, недопускащ инвариантно тълкуване на посочените проблеми - ясно, конкретно и точно.

Това е постигнато в рамките на 150 стр. основен текст, в който са включени 22 таблици и 28 броя фигури. Приложенията към основната част са 17 с общ обем от 27 страници, които съдържат информация за проведеното анкетно проучване и подробни изчисления за получаване оценката на ефективността.

Творческото проучване и научното осмисляне на библиография от 74 литературни източника, от които 58 на кирилица и 16 на латиница, не подлежи на съмнение със своята актуалност и достоверност.

За постигане на посочената цел и решаване на поставените частни научноизследователски задачи, г-жа Даниела Дуганова е възприела подходяща структура на дисертационния труд - увод, три глави и заключение.

Използваният основно комплексно-системен метод на анализ и проблемен подход към изследваната материя, както и редица други общонаучни методи на научното познание: проучване и анализ на разглежданата система; формулиране на работна хипотеза и събиране на необходимите доказателства за нейното потвърждаване; обзор на нормативни документи, литературни източници и други достъпни данни относно предмета на изследването; количествен и качествен анализ; статистически анализ; системен анализ и синтез; математическо моделиране, позволяват в стройна и логическа последователност да се разработят поставените задачи и да бъдат постигнати конкретни научни и приложни резултати.

Госпожа Даниела Дуганова демонстрира високо равнище на запознатост спрямо състоянието на досегашната разработеност на съществуващият проблем за необходимостта от съответствието на

мероприятията по защита на населението при извънредни ситуации с всички изисквания на Европейския съюз, които са приложими и имат задължителен характер за Република България.

Това предоставя възможност на авторката под научното ръководство на доц. Х. Филипов прецизно и адекватно да обработи и обобщи многообразните и често пъти противоречиви елементи на научното изграждане, като ги представи в съответствие с общоприетата хронологизация при научните разработки, с което е постигната максимална адекватност между заложените научно изследователски цели и задачи и инструментариума, използван за тяхното разрешаване.

Избраната методика на изследване при разработването на дисертационния труд е реализирана в системно-структурен и системно-функционален аспект, при което заложената изследователска теза в дисертационния труд с използването на методите на теоретичните и емпиричните изследвания е получила обоснован отговор чрез поставената цел и решаваните задачи.

Основната цел на дисертационния труд е декомпозирана в няколко направления, главното от които е: чрез научно изследване и анализ да се определят направления за усъвършенстване на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при бедствия, аварии и катастрофи.

Научноизследователските задачи са правилно и коректно декомпозирани и позволяват получаването на посочените научни резултати, към които авторката се стреми за постигане на научната цел. В съответствие с целта и задачите в дисертационния труд, изводите и заключението очертават значението на изследването чрез включените в него теоретични постановки за усъвършенстване подготовката на органите за управление и подчинените им структури от Единната спасителна система.

Предложеният дисертационен труд на тема „Усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи“, напълно съответства като научна разработка по обем и качество на законовите изисквания и отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 и чл.6.(3). на ЗРАСРБ, чл.25 и чл.27.(1) и (2) на ППЗРАСРБ, и несъмнено показва, че кандидатката притежава задълбочени теоретични знания в професионалното направление по посочената научна специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.

3. Характеристика на научните и научноприложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

Основните научни и научноприложни резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории.

Научните и научноприложните изследователски резултати в дисертационния труд се градят на задълбоченото познаване и творческото адаптиране на съвременни научни теории и изследвани международни и национални практики във връзка с обогатяване на теорията, касаеща прогнозирането на въздействие БАК върху обектите от инфраструктурата като основен способ за защита на населението и инфраструктурата и провеждането на мероприятия по превенция и планиране задачите за предстоящите НАВР и взаимодействието при изпълнението им от силите на ЕСС.

Достоверността на материала в дисертационната разработка води до полезно увеличаване на знанията в предметната научна област и представлява оригинално развитие на частни проблеми в даденото научно направление, водещи до конкретни резултати. Дисертационния труд и публикациите по темата представляват научно продължение и разширение на изследователската работа на доц. К.Петров, проф. Н. Стефанов, доц. М. Димитров, доц. Х.Филипов и доц. Г.Георгиев по отношение на изграждане и усъвършенстване на Единната спасителна система като елемент от всеобхватна система за национална сигурност.

При реализиране на разгледаните направления за усъвършенстване на взаимодействието се постига минимизиране на времето за реакция и оптимизиране разпределението на наличните сили и средства по участъци и обекти в зоната на бедствието, които са от съществено значение за спасяване на пострадалите и възстановяване нормалния ритъм на живот. Въвеждането на системния подход в подготовката на държавната, местната власт и силите на ЕСС и съвместната подготовка способстват за подобряване на взаимодействието и координацията между тях по време на СНАВР.

Резултатите от проведеното емпирично изследване потвърждават напълно заложената основна хипотеза в дисертационния труд, че „съществуващото взаимодействие между МО, държавната и местна власт при БАК може и трябва да бъде усъвършенствано на всички етапи от процеса на защита на населението”.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Получените научни резултати в дисертационния труд ми дават сериозни основания да подкрепя посочените от кандидатката в автореферата претенции за приноси, които определям основно като научни и научноприложни и ги свързвам със следните постигнати резултати:

НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. Обогатена е теорията за Единната спасителна система чрез дефиниране на понятието „взаимодействие при БАК“.

2. Доразвито е научното знание в сферата на изграждането на способностите на държавата за овладяване на кризи и ликвидиране на последствията от бедствия чрез създадения модел на системата за взаимодействие при провеждане на НАВР.

НАУЧНОПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

1. Представен е модел на подсистема за възможни въздействия при БАК по инфраструктурни обекти и населението.

2. Измерена и оценена е настоящата ефективност на взаимодействието между МО, държавната и местна власт при БАК, както и ефективността при реализиране на предложените направления за усъвършенстване.

3. Разработени са общ и частни алгоритми за определяне на обема на разрушенията по обекти от инфраструктурата, обема на НАВР и разпределяне на силите от ЕСС за изпълнението им.

4. Предложени са направления за усъвършенстване на взаимодействието между МО, държавната и местната администрация..

Предлаганият дисертационен труд и постигнатите приноси са лично дело на дисертанта, като основната част от разглежданите идеи, подходи и решения представляват оригинални разработки или са нова интерпретация на вече известни такива с отчитане влиянието на динамично променящите се условия и фактори на средата за сигурност и безопасност.

В научно отношение те могат да послужат в учебния процес на Военна академия „Г. С. Раковски“, а също така и в други висши учебни заведения и научно-изследователски институти, работещи в сферата на националната сигурност. В практическо отношение, приложимостта на разработката се очаква да е по-значима, тъй като предложените модели водят до подобряване дейността на Единната спасителна система като ключов участник в системата за сигурност в Република България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Посочените три (3) самостоятелни публикации по темата на дисертационния труд (доклади от участие в научни конференции на Факултет „Командно-щабен“ във Военна академия „Г. С. Раковски“ през трите години на обучението в докторантура), са в направлението на научните изследвания на авторката и не само верифицират резултатите от научното изследване, но и показват задълбоченост и широка обхватност при подготовката и извършването на научноизследователския процес от докторантката, научния ръководител и обучаващото звено.

За съжаление те са само доклади от участие на военно-научни форуми проведени във ВА „Г. С. Раковски“ и дисертанта, г-жа Даниела Дуганова ще спечели с популяризацията и защитата на своите научни достижения в научните форуми и специализирания печат сред експертите и учените работещи в сферата на националната сигурност, което препоръчвам.

Не ми е известно и в материалите по процедурата за защита на дисертационния труд няма посочени цитирания и резултати от дисертационния труд използвани в научната и социалната практика от други автори поели по все по-трудния път на научното познание в системата за сигурност.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Научно-литературната осведоменост и институционална компетентност на г-жа Даниела Дуганова не търпи възражения, а похвали за стремежа да бъдат компилирани научни мнения и изследвания в професионалното направление в процеса на тяхното многообразие и твърде противоречиво развитие.

Към използваните в хода на изследването източници, третиращи в различна степен отделни фрагменти и детайли от изследваната проблематика, от страна на авторката е подходено максимално добронамерено и обективно, като са открити не само забелязаните слабости, но са подчертани и неоспоримите им научнопрактически достойнства.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в

дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от дисертанта в хода на обучението в рамките на докторската програма.

8. Критични бележки

Наред с положителното, в дисертационния труд на г-жа Даниела Дуганова са допуснати и известни слабости:

- наличието на част от ограниченията в рамките на научните изследвания само са маркирани и се нуждаят от допълнителна авторова аргументация в рамките на проведеното научно изследване;

- оформянето на автореферата към дисертационния труд е непълно по отношение на неговата: информационна, представителна, правова, сигнална и адресна функция ;

- библиографията на използваните литературни и информационни източници не е оформена съгласно изискванията на Стандарт за библиографско цитиране –БДС/ISO 690:2011.

В оформянето на дисертационния труд и автореферата към него има неточности, повторения и редакционни грешки, които не намаляват научната му стойност, но влошават външния вид на труда.

Посочените недостатъци не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд.

Дисертацията е задълбочен и добре оформен научен труд от изследването на актуален проблем и с постигнатите научни и научноприложни резултати доказва способността на докторантката – г-жа Даниела Величкова Дуганова, самостоятелно да разработва въпроси, важни за системата за сигурност на Република България.

9. Заключение

Предложеният дисертационен труд от г-жа Даниела Величкова Дуганова на тема: „Усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи” е в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилник за развитие на академичния състав във Военна академия „Георги Стойков Раковски”.

В дисертационния труд има важни научни и научноприложни резултати, които представляват принос за развитието на науката за сигурност и практическото решаване на широк кръг проблеми, свързани с

актуалната задача за усъвършенстване на дейността на Единната спасителна система на Република България.

10. Оценка на дисертационния труд

Имайки предвид постигнатите научни и научноприложни резултати в дисертационния труд на тема: „Усъвършенстване на взаимодействието между Министерството на отбраната, държавната и местната власт при бедствия, аварии и катастрофи”, с неоспоримите му приноси и достойнства, **декларирам своята положителна оценка** и предлагам на уважаемото научно жури да вземе решение, г-жа Даниела Величкова Дуганова да придобие образователната и научна степен “Доктор” в област на висше образование - 9. „Сигурност и отбрана”, професионално направление - 9.1. „Национална сигурност”, научна специалност: „Защита на населението и инфраструктурата на държавата при кризисни ситуации”.

15.08.2019г.
гр. Велико Търново

Рецензент:

проф. д.н. инж. полк. (о.з.)

(Стойко Стойков)